

Schelde TOPICS

© Jim van Belzen, NIOZ

NIOZ MEET DE KOORTS VAN KUSTECOSYSTEMEN

> Met een nieuwe methode meten wetenschappers de veerkracht van de ecosystemen aan onze kust. De resultaten vertellen veel over de toestand van de natuur en onze kustverdediging.

Ecosystemen kunnen onze kustverdediging beduidend sterker maken. Maar de schorren, mosselbedden en oesterbanken die ons beschermen tegen overstromingen kunnen plots verdwijnen als ze onder grote druk komen te staan. Het NIOZ ontwikkelde een methode om de koorts van de ecosystemen te meten.

Een verharde kustverdediging met dijken en waterkeringen houdt in het binnenland de voeten droog. Maar ook natuurlijke systemen zoals schorregebieden behoeden ons voor wateroverlast. Alleen al rond de Westerschelde maken gebieden als [Perkpolder](#) en het [Grenspark Groot-Saeftinghe](#) de oeververdediging de komende jaren robuuster. Zulke gebieden hebben een grote veerkracht: ze versterken en herstellen zichzelf. Maar sommige klappen komen deze systemen niet te boven, hoe taai ze ook zijn. Dat heeft gevolgen voor de natuur en voor de waterveiligheid.

Fatale kantelmomenten

“Na de ramp met het boorplatform Deepwater Horizon in 2010, die een grote olievlek veroorzaakte, stierven grote hoeveelheden planten af langs de kust van de Amerikaanse staat Louisiana en de oevers van de Mississippi”, vertelt **Jim van Belzen**, onderzoeker bij het NIOZ, het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee. “De veerkracht van het systeem werd zo plots aangetast dat het hele ecosysteem in elkaar klapte. Herstel was onmogelijk. Een kantelmoment noemen we dat. Niet alleen dergelijke rampen bedreigen de veerkracht van een ecosysteem, maar ook ziektes die de planten decimeren, of de effecten van de zeespiegelstijging. Wij onderzoeken hoe kustecosystemen reageren en of we fatale kantelmomenten kunnen voorspellen.”

Waarschuwingssignalen

Tot nu toe was het erg moeilijk om die kantelmomenten te zien aankomen. Jim van Belzen: “De meeste onderzoekers gebruiken conventionele indicatoren om te kijken naar ecosystemen zoals schorren. Ze tellen dan bijvoorbeeld de grassprietjes per vierkante meter. Maar juist omdat schorren zo veerkrachtig zijn door hun eigen omgeving te beïnvloeden, geeft dat een vertekend beeld van de situatie. Schorrenplanten houden bijvoorbeeld zand en slib vast, waardoor plantjes beter kunnen groeien, en op hun beurt weer meer sediment vastzetten. Dat soort zelfversterkende processen kan je niet analyseren met de gebruikelijke indicatoren.”

De onderzoekers van het NIOZ gingen daarom op zoek naar andere waarschuwingssignalen die de ‘koorts’ van schorregebieden meten. “Volgens wiskundige modellen is de herstelsnelheid een goede indicator voor de veerkracht van het systeem”, vertelt Jim van Belzen. “Op een reeks luchtfoto’s vanaf de jaren 1970 tot en met 2012 bekeken we waar er schorrenplanten staan, wanneer ze verdwijnen en hoe snel ze op verstoringen reageren. Op het terrein knipten we ook stukjes van de grassen weg om te onderzoeken hoe snel ze weer aangroeiën. Onze analyses bevestigen dat de herstelcapaciteit veel beter de gezondheid van een kustecosysteem voorspelt dan de ontwikkeling van de hoeveelheid plantjes.”

© i.Jm van Belzen, NIOZ

Schorreplantjes houden zand en slib vast.

De schorren blijven volgen

Het NIOZ-team ging de koorts van ecosystemen opmeten in de Westerschelde en in de Chesapeake Bay in de Amerikaanse staat Maryland, vlak bij Washington DC. Jim van Belzen: "In de Chesapeake Bay is de getijdenbeweging minder groot dan in de Schelde. Schorren groeien er door organische ophoping en niet door het invangen van zand en slib. Onze methode stelde voor beide systeemtypes vast dat een afnemende herstelsnelheid inderdaad betekent dat het systeem aan veerkracht inboet. De techniek laat ons toe om de vinger aan de pols te houden."

In een volgende stap willen de onderzoekers nagaan hoe het met de veerkracht van de gebieden is gesteld. "We zien nu al dat de schorren in de Westerschelde voorlopig nog wel bestand zijn tegen de toenemende druk van de zeespiegelstijging. Maar rond het Verdrongen Land van Saeftinghe en het Nauw van Bath krijgen sommige schorrenplanten het toch lastiger bij verstoringen. Nu we weten hoe we de herstelkracht van een systeem kunnen meten, willen we met een vervolgonderzoek bekijken wat het reële risico op een omslag is en wanneer die dan plaatsvindt. Die informatie is van onschatbare waarde voor de beheerders van het Scheldegebied."

De snelheid waarmee een ecosysteem zich herstelt, vertelt veel over de veerkracht ervan."

**JIM VAN BELZEN,
ONDERZOEKER KONINKLIJK NEDERLANDS
INSTITUUT VOOR ONDERZOEK DER ZEE**

WIE VIST, DIE VINDT: FOSSIELEN IN DE WESTERSCHELDE

> Resten van een walruskolonie van 60.000 jaar oud en fossiele oerwalvissen van wel 40 miljoen jaar oud: in de Westerschelde en voor de Belgische kust worden spectaculaire ontdekkingen gedaan.

Twee jaar geleden vond een visser twee bijzondere zoogdierwervels in zijn netten. Toen hij ermee naar het Natuurhistorisch Museum van Rotterdam stapte, zorgde dat meteen voor een kleine wetenschappelijke sensatie. Hij had de zeldzame botten van oerwalvissen opgevist.

“Op zich zijn fossiele vangsten in de Westerschelde niets om je slaap voor te laten”, vertelt **Klaas Post**. Hij is visserijondernemer en onderzoekt in zijn vrije tijd fossiele zeezoogdieren. Dat doet hij met zoveel kennis van zaken dat hij intussen ook aangesteld werd als deeltijds collectiebeheerder in het Natuurhistorisch Museum van Rotterdam. “Al in de jaren 1820 werd de Westerschelde omschreven als een ware schatkamer voor fossiele vangsten. Zowel vissers als verzamelaars kijken niet meer op van een prehistorisch bot meer of minder. Maar die opmerkelijke

visser had meteen twee wervels van een oerwalvis in zijn netten, een vroege – en lopende – voorouder van onze huidige walvis. Daarvan zijn er maar een handvol vindplaatsen, zoals in Pakistan en Egypte. Bovendien herinnerde de visser zich nog de exacte locatie: bij Het Scheur voor Zeebrugge, in het verlengde van de Wielingen. Reden genoeg voor het Natuurhistorisch Museum om er te gaan zoeken naar nog meer botten.”

Walruskolonie

Dat deed het Natuurhistorisch Museum niet alleen. Geologen, biologen en paleontologen van de Universiteit Gent en het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) gingen mee. “Voor België is dit een uitzonderlijke ontdekking”, zegt Klaas Post. “Er zijn intussen twaalf wervels en ribfragmenten van oerwalvissen gevonden.

Het gaat om fossielen van 40 tot 42 miljoen jaar oud. Maar dat is niet alles. Ons onderzoek bracht verschillende geologische lagen aan het licht. In een laag van zo’n 60.000 jaar oud vonden we schedels en botten van een heuse walruskolonie. Het gaat om naar schatting minstens vijftig mannetjes- en vrouwtjeswalrussen die thuis waren voor de Belgische kust. Dat is meteen de meest zuidelijke walruskolonie die ooit gevonden werd. In de opgeviste botten zit nog DNA. Dat wordt nu onderzocht en vergeleken met dat van de walrus van nu.”

Schedel van een spitssnuitdolfijn: een van de nieuwe soorten die gevonden werden voor Terneuzen.

Zeven nieuwe soorten

Voor de wetenschappelijke waarde van een vondst is de locatie van groot belang. Vooral bij vondsten in situ, waarvan we met andere woorden zeker zijn dat het gaat om hun oorspronkelijke plaats, kan je uitspraken doen over ouderdom, leefgebied en leefwijze van de prehistorische kolossen. Klaas Post: "Met Het Scheur hebben we zo'n locatie beet. Maar we weten intussen ook dat er nog een bijzondere vindplaats is voor de kust van Terneuzen. Geen evidente plek om te vissen: op de 36 meter diepe bodem liggen grote brokken sediment, de stromingen zijn verraderlijk en je opereert in het vaarwater van grote oceaanstomers. Maar omdat de fossielen nog in anatomisch verband in brokken sediment zitten, zijn ze wetenschappelijk erg waardevol. Zo weten we dat er voor Terneuzen ongeveer acht miljoen jaar geleden een bijzonder rijke fauna rondzwom: verschillende soorten tandwalvissen, een aantal baleinwalvissen, een enorme lederschildpad en een enorme haai. In totaal ontdekten we zeven nieuwe soorten die we precies kunnen dateren dankzij de aanwezigheid van het omringende gesteente."

Expo van de vondsten

Afgelopen zomer kwam het 'fossiele kerkhof' voor Zeebrugge uitgebreid in de pers. Achter de schermen werken de wetenschappers verder aan de verspreiding van hun resultaten. "We publiceren ons onderzoek in belangrijke wetenschappelijke vaktijdschriften", zegt Klaas Post. "Maar we maken onze vondsten ook bekend bij een breed publiek. Zo komt er in het Natuurhistorisch Museum in Rotterdam een tentoonstelling over wat we vonden in Terneuzen. Nadien reist ze wellicht verder naar andere musea."

In de opgeviste botten zit nog DNA. Dat wordt nu onderzocht en vergeleken met dat van de walrus van nu."

**KLAAS POST,
COLLECTIEBEHEERDER NATUURHISTORISCH
MUSEUM ROTTERDAM**

ALGEN OP ZOEK NAAR BALANS

> Algen zijn onmisbaar voor het ecosysteem. Maar ook: algen geven de doodsteek aan het rivierleven. Hoe zit het nu? Een genuanceerd beeld van de kleinste waterorganismen.

Algen: microscopische wezens met een groot belang voor het ecosysteem.

Geen rivierleven zonder algen. Ze leveren zuurstof en staan op het menu van cruciale schakels in de voedselketen. Maar even voorbij de monding kunnen ze ook ernstige schade aanrichten. Een evenwichtige algenpopulatie is van levensbelang voor de ecosystemen in en buiten het Scheldegebied.

Kiezelwieren zijn algen, maar ze lijken in niets op de groene massa die je bij het pootjebaden aantreft op het strand. Je kan ze niet zien met het blote oog. Al zijn ze microscopisch klein, ze zijn van levensbelang voor het ecosysteem van de Schelde. Dat vertelt **Tom Maris**, onderzoeker aan de Universiteit Antwerpen. "Kiezelwieren vormen de basis van de voedselketen. Zoöplankton en bodemdierjes leven ervan. Daarom heeft ook de rest van het ecosysteem in de Schelde de minuscule algen nodig. Bovendien gebruiken ze de energie van de zon en genereren ze zuurstof via fotosynthese. Die zuurstof is levensnoodzakelijk voor de orga-

nismen in de Schelde, en het Scheldewater wordt er extra door gezuiverd. Als er iets fout loopt met de kiezelwieren, kan dat dus het hele systeem op zijn kop zetten."

Toenemend troebel

Vandaag bestaat er een evenwicht, maar wetenschappers hebben er alle baat bij om de situatie nauwgezet in de gaten houden. Tom Maris: "Twee keer per maand in de zomer en één keer per maand in de winter meten we parameters zoals de hoeveelheid stikstof en fosfor en de hoeveelheid algen in het water. Via een aantal meetstations hebben we permanent toegang tot informatie over het zuurstof- en het zoutgehalte en de temperatuur. Daaruit blijkt dat de situatie in de Schelde over het algemeen goed is – veel beter dan jaren geleden. Maar we merken ook dat de Zeeschelde steeds troebeler wordt. En dat baart ons zorgen."

Dalend debiet

Hoe troebeler het Scheldewater, hoe minder ver het zonlicht kan doordringen. Dat kan de doodsteek voor algen betekenen. “De oorzaken van de vertroebeling zijn nog niet helemaal duidelijk. Wellicht hebben baggeractiviteiten geen positieve invloed. We weten ook dat een daling van het debiet nefast is. Zeker in zomerperiodes komt het wel vaker voor dat het debiet in de rivier bijna nul is. Dit jaar nog gebeurde dat tijdens de droge periode in juni. In natte periodes, als er veel regen valt, is het met de troebelheid veel beter gesteld. Maar in de winter krijgen de kiezelwieren niet genoeg zonlicht om te groeien. Voldoende zoetwaterafvoer in de zomer is dus cruciaal voor het ecologisch evenwicht.”

Verstikkend stikstof

Die natte periodes komen eraan: door de klimaatverandering zou er meer hevige neerslag vallen in de zomer. Maar dat is geen reden tot juichen. Tom Maris: “In beken en sloten zitten vaak grote hoeveelheden stikstof, die onder meer weggespoeld worden van de akkers. Die stikstof kan een ongebreidelde algengroei veroorzaken van groenalgen, een minder gewenste soort. Dat verwachten we niet meteen in de Schelde, want de lichtkwaliteit is er te slecht. Maar al die ongebruikte nutriënten worden wel meegespoeld naar de Noordzee. En daar kan er schadelijke algenbloei komen, met ongewenste gevolgen zoals schuim op het strand of zelfs de dood van organismen in de zee.”

Te veel algen kunnen we vermijden door het water beter te zuiveren en strenger toe te zien op het gebruik van kunstmest.”

**TOM MARIS,
ONDERZOEKER UNIVERSITEIT ANTWERPEN**

Cruciaal evenwicht

Het komt er dus op aan om een goed evenwicht te bewaren. “Te veel algen, vooral dan voor de kust, kunnen we vermijden door het water beter te zuiveren en strenger toe te zien op het gebruik van kunstmest”, zegt Tom Maris. “Te weinig kiezelwieren in de Zeeschelde kunnen we vermijden door de troebelheid van het water zo veel mogelijk te beperken. Het kan daarbij helpen om de baggerwerken beter aan te sturen.”

‘LIVING LAB ECO-ENGINEERING SCHELDEDELTA’ WIL BOUWEN MET DE NATUUR

> Begin juni gaven onderzoekers, beleidsmakers, studenten en ondernemers de aftrap voor een gloednieuw Living Lab. Het doel: samen ideeën ontwikkelen voor een veerkrachtige Scheldedelta.

Hoe kunnen we de natuurlijkheid van de Scheldedelta vergroten en laten bijdragen aan de veiligheid, de economie en maatschappelijke structuren? Op die vraag wil het gloednieuwe Living Lab Eco-Engineering Scheldedelta concrete antwoorden bieden. De sleutel ligt in de natuur zelf.

Dat de Scheldedelta extra zorg nodig heeft nu de zeespiegel stijgt en de economische bedrijvigheid groeit, is geen geheim. Omdat de natuur het langs onze kusten nog zwaarder te verduren krijgt, moeten we extra inzetten op haar ontwikkeling. Die aandacht voor de natuur kan ook helpen om de negatieve gevolgen van de klimaatverandering in te dammen. *Building with nature* of eco-engineering heet dat: natuurlijke materialen, organismen en vegetaties gebruiken om beschermende structuren en landschappen te creëren. “Er bestaan al heel wat projecten in de Scheldedelta die de principes van eco-engineering toepassen”, zegt **Joost Stronkhorst**, senior onderzoeker bij Deltares en lector aan de HZ University of Applied Sciences.

“Maar vaak zijn dat versnipperde initiatieven. We hebben nood aan een overkoepelende visie. Daarom richtten we begin juni het Living Lab Eco-Engineering Scheldedelta op.”

Aandacht voor alle belangen

“Met het Living Lab willen we gezamenlijk ideeën ontwikkelen voor een veerkrachtige Scheldedelta”, zegt Stronkhorst. “Dat gebeurt op initiatief van de HZ University of Applied Sciences. Heel wat partners willen meewerken: overheden, gemeentes, bedrijven, natuur- en landschapsorganisaties, adviesbureaus en kennisinstellingen. We vertrekken telkens vanuit een brede maatschappelijke vraag en proberen die met praktijkgericht onderzoek te tackelen. Dat doen we met oog voor alle belangen in het gebied. We hebben dus ook aandacht voor de maatschappelijke, sociale en economische structuren in de delta. Onze studenten leveren een bijdrage aan het project onder begeleiding van onze docent-onderzoekers.”

© HZ University of Applied Sciences

Op 1 en 2 juni werd het startschot gegeven voor het Living Lab Eco-Engineering Scheldedelta tijdens een werkconferentie.

Kennis van topexperts

Op 1 en 2 juni werd het Living Lab Eco-Engineering Scheldedelta officieel opgericht tijdens de tweedaagse werkconferentie 'Bouwen aan een veerkrachtige Delta'. Joost Stronkhorst: "We brachten onderzoekers, beleidsmakers en ondernemers samen om een stand van zaken op te maken van projecten in de Scheldedelta, en om de bakens uit te zetten van nieuwe initiatieven. Na een aantal workshops definieerden we twaalf praktijkgerichte onderzoeksvragen die we koppelden aan gebieden in de delta. We gaan bijvoorbeeld onderzoeken hoe we de zandsuppleties in de Oosterschelde met zo weinig mogelijk CO₂-uitstoot kunnen aanpakken. We willen ook weten wat we kunnen leren uit satellietdata over morfologie, sedimentatie en vegetatie van de vooroevers. En we zullen de ecosysteemdiensten van gloednieuwe projectgebieden als Waterdunen, Perkpolder en Hedwigepolder bepalen en monitoren."

Eco-engineering gebruikt natuurlijke materialen, organismen en vegetaties om beschermende structuren en landschappen te creëren."

**JOOST STRONKHORST,
SENIOR ONDERZOEKER DELTARES EN
LECTOR HZ UNIVERSITY OF APPLIED
SCIENCES**

"Bij de lancering van het Living Lab waren partners uit de overheid, het onderzoek en de bedrijfswereld aanwezig. Onder hen Rijkswaterstaat, Van Oord, Witteveen+Bos, Zeeland Seaports, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Zeeuwse Milieufederatie, Het Zeeuwse Landschap, Wageningen Marine Research, NIOZ, Deltares en Provincie Zeeland. Ook buitenlandse partijen zoals het US Army Corps of Engineers schoven mee aan tafel. De uitwisseling van kennis en ervaring met experts uit andere gebieden is essentieel om ons onderzoek naar een hoger niveau te tillen."

Missie op lange termijn

Op dit moment werken de partijen hun engagement uit in concrete projecten. Daar willen ze oplossingen mee aanreiken voor de lange termijn. "Het Living Lab mag geen eendagsvlieg worden", zegt Joost Stronkhorst. "We willen het debat, het onderzoek en de uitvoering blijven voeden. Daarom zullen we de aanpak en de resultaten blijven terugkoppelen naar alle betrokken partijen: van de beginnende student tot de ervaren onderzoeker en van de beleidsmaker tot de ondernemer. We staan open voor de expertise van iedereen die een nuttige bijdrage kan leveren. Wie nog wil meestappen in het Living Lab is dus van harte welkom."

Klik [hier](#) voor meer info over de aftrap van het Living Lab Eco-Engineering Scheldedelta op de werkconferentie 'Bouwen aan een veerkrachtige Delta'.

SAMEN VOOR EEN SLIMMER SEDIMENTBEHEER

> De werkgroep Onderzoek & Monitoring werkt aan een vernieuwde sedimentstrategie. In juni riep ze de leden van de Schelderaad op om samen het thema te bespreken.

Hoe kunnen we sediment het best beheren? Dat is niet alleen een vraag voor onderzoekers en beleidsmakers. Ook de expertise en de mening van partijen die betrokken zijn bij het Schelde-estuarium moeten aan bod kunnen komen. Daarom nodigde de werkgroep Onderzoek & Monitoring de Schelderaadleden in juni uit voor een gesprek.

In de werkgroep Onderzoek & Monitoring werken verschillende projectgroepen aan onderzoek over uiteenlopende onderwerpen als stortstrategie, kustveiligheid en natuurversterking. Een groot deel van het werk gebeurt achter de schermen: met monitoringcampagnes op het terrein bijvoorbeeld, en met modellenwerk aan de computer. Maar werkgroep en onderzoekers willen met hun onderzoeksvragen, methodes en resultaten naar buiten komen. Omdat alle betrokkenen al bij het begin van het proces kennis uitwisselen, verbeteren de resultaten. De kwaliteit van het onderzoek neemt dus toe.

Debat over de toekomst

“Beleidsmakers, onderzoekers, stakeholders, allemaal willen we een bevaarbare rivier en een bloeiende natuur”, zegt **Joost Backx**, Nederlands voorzitter van de werkgroep Onderzoek & Monitoring. “Het is niet meer dan logisch dat we samen nadenken over hoe we dat kunnen bereiken. Een slimme sedimentstrategie is cruciaal. Sinds dit jaar besteedt de werkgroep dan ook [extra aandacht aan sedimentbeheer](#). Eind 2021 lopen de huidige vergunningen voor onze stortactiviteiten in de Westerschelde af, en we willen tot een opvolgstrategie komen die minstens even goed is. Daar hebben ook de havenbedrijven, landbouwers, milieu- en natuurorganisaties, overheden en werkgevers baat bij. Daarom betrekken we hen nu al bij ons werk. Op 21 juni nodigden we alle geïnteresseerde leden van de Schelderaad uit om van gedachten te wisselen over onze aanpak, strategie en resultaten.”

Flexibel storten

Op de bijeenkomst in juni gaf **Frederik Roose** (Departement Mobiliteit en Openbare Werken - MOW) samen met Chantal Martens (MOW) en Tom Maris (Universiteit Antwerpen - UA) tekst en uitleg bij de huidige sedimentstrategie en de uitdagingen voor de toekomst. “Vandaag verspreiden we sediment over de plaatranden, de hoofdgeul en de nevengeulen volgens de methode van [flexibel storten](#)”, vertelt hij. “Die aanpak garandeert een vlotte doorgang van het vaarverkeer en werpt vruchten af op ecologisch vlak. We legden de Schelderaadleden uit hoe dat precies in zijn werk gaat en waar we mogelijkheden tot verbetering zien. En we hebben hen gevraagd om hun ervaringen en bekommernissen met ons te delen, zodat we die kunnen meenemen in het vervolgetraject.”

Expertise gebruiken

Het thema raakte een gevoelige snaar bij de stakeholders. Dat bleek uit de geanimeerde discussie na afloop van de presentatie. Frederik Roose: “We kregen onder meer de vraag hoe we willen omgaan met veranderingen in de dynamiek als gevolg van de stortingen. De stakeholders boden bovendien aan om voor onze strategie te putten uit hun expertise. Het is goed dat we dat soort zorgen kennen. We zijn bijvoorbeeld nu al volop bezig met een complexe studie naar de fysische systeemkenmerken. Daarin gaan we onder meer na hoe de morfologie en de ecologie veranderen als de stroomsnelheid of de troebelheid van het water zouden toenemen. Om die studie naar een hoger niveau te tillen, gebruiken we graag de expertise van de stakeholders.”

Pleidooi voor interactie

Een interactieve bijeenkomst met stakeholders werpt zichtbaar vruchten af. **Youri Meersschaet**, Vlaams voorzitter van de werkgroep Onderzoek & Monitoring: "Zowel voor ons als voor de stakeholders is het een bijzonder nuttige oefening. Daarom willen we bijeenkomsten als deze minstens twee keer per jaar organiseren. Ook andere thema's kunnen aan bod komen. Tegelijk willen we de stakeholders op de hoogte houden van hoe onze nieuwe sedimentstrategie vordert."

André van der Niet, secretaris van de Schelderaad, is alvast gewonnen voor het concept. "Het lijkt me nuttig als voor een volgende bijeenkomst de Schelderaadleden ook zelf aangemoedigd worden om hun visie te presenteren. Daarmee zwengelen we de interactie nog meer aan. De ideale manier om tot een gedragen standpunt te komen."

“Eind 2021 lopen de huidige vergunningen voor onze stortactiviteiten in de Westerschelde af, en we willen tot een opvolgstrategie komen die minstens even goed is.”

JOOST BACKX,
NEDERLANDS VOORZITTER WERKGROEP
ONDERZOEK & MONITORING

© Sarah Van Looy

Storten op de Schelde: voor haar nieuwe sedimentstrategie houdt de VNSC ook de methode van flexibel storten tegen het licht.

SAVE THE DATE! VNSC SCHELDESYMPOSIUM 2017

> Houd 5 december alvast vrij voor het Scheldesymposium van de VNSC. In de ZOO van Antwerpen leert u alles over de agenda van vandaag en morgen voor het Schelde-estuarium.

Samen werken aan een vitaal en duurzaam Schelde-estuarium: van de uitvoering van vandaag naar perspectieven voor de toekomst. Dat is het thema van het Scheldesymposium 2017.

Elke dag zetten beheerders, onderzoekers, ondernemers, natuurbeschermers, landbouwers en burgers zich in voor een veiliger, natuurlijker en toegankelijker Schelde-estuarium. Dat gebeurt vandaag door projecten voor te bereiden en uit te voeren. Voor een duurzame toekomst

van het Schelde-estuarium werken we aan de gezamenlijke ontwikkeling van langetermijnperspectieven.

Wilt u weten hoe de Scheldenatuur kansen krijgt, hoe sediment slim beheerd wordt en hoe het komt dat de Schelde de economische sterkhouder van een hele regio is? Hou dinsdag 5 december 2017 dan al zeker vrij. Afspraak op het Scheldesymposium in de vernieuwde zalen van de ZOO in Antwerpen!

© Anita Eijlers

Houd 5 december vrij voor het Scheldesymposium.